

**Stanovisko k pojmu stacionárního zdroje a stacionární technické jednotky používané pouze
k výzkumu, vývoji nebo zkoušení nových výrobků a procesů**

podle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší

Zákon o ochraně ovzduší počínaje datem 1. 3. 2025, kdy nabyla účinnosti novela tohoto zákona (zákon č. 42/2025 Sb.), již nevyjímá výzkum, vývoj a zkoušení nových výrobků a procesů z definice stacionárního zdroje v § 2 písm. e). Režim provozu těchto stacionárních zdrojů od tohoto data upravuje § 40 odst. 7 tak, že na provozovatele těchto stacionárních zdrojů se vztahují pouze povinnosti uvedené v § 17 odst. 1 písm. a), d) a e) zákona. Současně ustanovení § 40 odst. 7 vylučuje z pojmu stacionárního zdroje používaného pouze k výzkumu, vývoji nebo zkoušení nových výrobků a procesů takové zdroje, které naplňují definici tepelného zpracování odpadu, pokud množství zpracovaného odpadu přesáhne 50 tun za rok.

Podle daných ustanovení v § 17 odst. 1 je provozovatel stacionárního zdroje (bez ohledu na to, zda je nebo není uveden v příloze č. 2 zákona o ochraně ovzduší) povinen:

- uvést do provozu a provozovat stacionární zdroj a činnosti nebo technologie související s provozem nebo zajištěním provozu stacionárního zdroje, které mají vliv na úroveň znečištění, v souladu s podmínkami pro provoz tohoto stacionárního zdroje stanovenými tímto zákonem, jeho prováděcími právními předpisy, výrobcem a dodavatelem
- předložit orgánu ochrany ovzduší na vyžádání informace o stacionárním zdroji, jeho provozu, příslušenství, používaných palivech a jeho emisích
- umožnit osobám pověřeným ministerstvem, krajským úřadem, obecním úřadem obce s rozšířenou působností a inspekci přístup ke stacionárnímu zdroji a jeho příslušenství, používaným palivům a surovinám a technologiím souvisejícím s provozem nebo zajištěním provozu stacionárního zdroje, za účelem výkonu působnosti včetně kontroly dodržování povinností podle tohoto zákona

Smyslem zúžení povinností provozovatelů těchto stacionárních zdrojů podle § 17 je nezatížit nadbytečně řadou povinností ty zdroje, které nejsou typickou průmyslovou činností, nýbrž se jedná o vědecká a výzkumná zařízení sloužící pouze k výzkumu, vývoji a zkoušení nových výrobků a procesů. Typicky se tedy jedná o primární nebo aplikovaný výzkum. Na tyto stacionární zdroje se tak vztahují pouze základní povinnosti týkající se jejich uvádění do provozu, poskytování informací o jejich provozu orgánům ochrany ovzduší a umožnění provedení jeho kontroly.

Jakákoliv výjimka z plnění povinností podle zákona o ochraně ovzduší musí být vždy vykládána restriktivně. Proto se zkoušením nových výrobků a procesů rozumí pouze zkoušení v rámci výzkumu a vývoje. Mezi takto vyjmuté stacionární zdroje nemůže spadat zdroj, který slouží k průmyslové činnosti nebo výrobě a jen občas jsou na něm prováděny činnosti výzkumu, vývoje nebo zkoušení takových výrobků a procesů. Smyslem a účelem takového stacionárního zdroje rovněž nesmí být výroba za účelem prodeje výrobků a dosahování zisku. Pokud daný stacionární zdroj vyrábí, vyvíjí nebo zkouší

nové výrobky a procesy, které jsou dále předávány k prodeji, je nezbytné na něj nahlížet jako na jakýkoliv jiný stacionární zdroj, podléhající všem relevantním ustanovením (a povinnostem) podle zákona o ochraně ovzduší.

Pro důkladné posouzení, zda zdroj lze považovat za výzkumný, nepodléhající některým povinnostem ze zákona, je potřeba znát detailní informace o daném stacionárním zdroji a na něm prováděné činnosti.

Obecně se tedy jedná o zkoušení určitých typů výrobků před tím, než začnou být vyráběny v průmyslovém měřítku za účelem zisku. Zároveň platí, že se musí jednat o takové stacionární technické jednotky, které slouží výlučně k takovému výzkumu a testování, to znamená, že nevytváří ani žádné další výrobky a služby, které jsou dále prodávány. Pro určení, zda se jedná o zkoušení nových výrobků a procesů, lze využít například následující indikátory, které však nemusí platit vždy všechny a za všech okolností:

Za zkoušení nových výrobků a procesů lze považovat činnosti s následujícími znaky:

- výrobek nebo proces, který je předmětem zkoušek, je skutečně z pohledu technologického vývoje nový, to znamená, že není zatím komerčně dostupný
- zkoušení slouží k ověřování, získávání nebo přepracovávání poznatků nebo ověřování nových, dosud nepoužitých, postupů a procesů
- zkoušení slouží k ověření parametrů a funkčnosti určitého typu výrobku a procesu před tím, než budou uvedeny do výroby a než budou předmětem zisku
- výstupem činnosti jsou data nebo nějaká zpráva sloužící v systematickém výzkumu a vývoji
- zkoušky jsou součástí procesu, na jehož konci se předpokládá registrace užitého vzoru, průmyslového vzoru nebo patentu

Za zkoušení nových výrobků a procesů nelze považovat činnosti s následujícími znaky:

- zkoušení výrobků a procesů sloužících k ověření předem daných a známých, zejména jakostních parametrů, které má výrobek nebo proces splňovat
- výrobek, který je předmětem zkoušek, je dále prodáván a jeho výroba a zkoušky tvoří zisk
- výrobek, který je předmětem zkoušek, je vyráběn sériovou výrobou ve velkém měřítku
- výrobek získává na základě zkoušek certifikát, zejména se jedná o různé atesty, certifikáty o kvalitě, na jehož základě je možné jej nabízet spotřebitelům/odběratelům
- výstupy zkoušek jsou předávány osobám zodpovědným za QA&QC, které je dále zpracovávají a uchovávají
- součástí zkoušek je kalibrace výrobků.

Pro hraniční případy obsahuje zákon o ochraně ovzduší institut rozhodování v pochybnostech podle § 13a odst. 2. Důležité je, že se může jednat jak o rozhodování na základě žádosti provozovatele (častější případ), tak i z moci úřední. Při tomto rozhodování by měly být mj. zváženy i výše uvedené znaky činností, které typicky oddělují výzkum, vývoj a zkoušení nových výrobků od zkoušek v rámci sériové výroby. Zákon v tomto ustanovení dále stanoví, že nabytím právní moci rozhodnutí, které konstatuje, že daná činnost nebo technická jednotka je stacionárním zdrojem, který neslouží výzkumu, vývoji a zkoušení nových výrobků, vzniká provozovateli tohoto stacionárního zdroje povinnost podat žádost o povolení provozu, je-li tento stacionární zdroj již provozován a současně se jedná o stacionární

zdroj uvedený v příloze č. 2. Lhůta je stanovena na 90 dnů ode dne, kdy toto rozhodnutí nabylo právní moci. V § 13a je rovněž velmi důležitý odstavec 4, který u těchto správních řízení omezuje účastenství v řízení pouze na provozovatele stacionárního zdroje, o kterém je rozhodováno.

V Praze dne 26. 3. 2025

Ing. Kurt Dědič

ředitel odboru ochrany ovzduší